Fra det gamle Borbjerg

Af Kirkebøgerne fra 1859 til 1889

Af Grosserer Petrus Christensen, Viborg

Undersøgelsen af Borbjerg Kirkebøger er ingen kedelig Læsning. Den giver Indblik i mange af Sognets Forhold, aabenbarer »Familieskav« og afslører Skæbner, kaster Strejflys over sociale, moralske og hygiejniske Spørgsmaal, nu og da fortælles om Ulykker, f. Eks. ved Brøndgravning, ved Lynnedslag og undertiden aner man bag Beretning om Selvmord en Slægtstragedie. Ind mellem Fortællingerne om Gaardene vil jeg saa samle lidt af det, Kirkebogslæsningen har kastet af sig. Det giver den Afveksling, som er nødvendig for mit Sind.

Tragedien i Nygaard.

Hvis Holstebro Dagblads Læsere erindrer min Anmeldelse af »En jydsk Drengs Dagbog«, (skreven af Severin Weirsøe, født i Trabjerg 1814 i Stimmelborg ,nuværende Sivgaard, død som Lærer emeritus i Aarhus, Ven med C. A. Thyregod og Knud Skytte (Forfatternavn), Grandonkel til Smedemester Severin Weirsøe Mogensen, Holstebro) huskes maaske, at den lille Severin i Dagbogen ofte nævnte Kirsten i Nygaard som en godsindet Kvinde, der »gav mig mangen god Mellemmad«, fordi jeg »spøgte« (legede) med hendes Søn, Knud, som var 4 Aar yngre end jeg.

Denne Søn, Knud Nielsen, født 1818, blev senere Gaardmand i Nygaard, med hvem han blev gift, har jeg ikke fundet endnu. 1844 fik han en Søn, Niels Christian Knudsen, som den 5. Juni 1868 hængte sig. Denne sørgelige Begivenhed maa have gjort et stærkt Indtryk paa Faderen, thi den 7. Juni — altsaa 2 Dage efter Sønnens Selvmord — hængte Knud Nielsen sig, 50¼ Aar (min Far var meget nøjagtig i Opgivelsen af Alder).

8. Juli 1868 hængte en Søn af Husmand Povl Peder Jensen Skave, sig, men dette Selvmord staar dog næppe i Forbindelse med de andre.

Selvmordernes Begravelsessted var i det nordøstre Hjørne af Kirkegaarden, lige akkurat ved det Sted, hvor jeg fra Kirkebakken sprang over Kirkegaardsdiget. Jeg tør ikke bestemt holde paa det, men jeg mener at mindes, at der i min Barndom blev talt om de to Selvmordere.

Datidens Folkeregister.

I Kirkebogen fra 1859 (de ældre Kirkebøger er fjernet fra Arkivet og betyder heller ikke saa meget for mine

gl. Denne Søster, som ha'de været i adskillige rige grundtvigianske Hjem, har jeg kun set een Gang. Det er egentlig sært at tænke paa, at i det lille Land var alligevel Afstandene saa store paa den Tid, at en Rejse fra København eller Rungsted syntes en hel Begivenhed. Og saa, at hun skulde tilmeldes. Far har været en lovlydig Mand. Blandt andre indvandrede vil jeg nævne »nøj Juermuer« med Manden Laurids Jensen. Inger Flyvholm Sørensen, 32 Aar, og Jens Laurids Jensen, 36 Aar, kom fra Ulfborg 1872. Hun var en høj, knoklet Kvinde, myndig i Væsen og rap i Munden, men anset som dygtig, han en lille lin »Gjordemodermand«, som, da han skulle »passe paa Dørene« alligevel, drev Træskohandel og lavede »Basartræsko«, »franske Træsko« og »Klodser«, Træsko med Læder og Træsko med Kramper. Jeg var ikke lidt vigtig, da jeg fik mine første Træsko med »Lejer«. Denne Begivenhed indtraf for 70 Aar siden, men det »historiske Par« var købt hos Jens Chr. Ø, den snilde Husmand paa Bukdal Mark, som fandt det lettere at være Hjemmeslagter og Træhandler end at staa »i en Mergelhvol«. Æ nøj Juermuermand var meget mindre end Konen og tilsyneladende førte hun Septret, men Naboerne vidste at fortælle, at Laurids til syvende og sidst var Mand i Huset. Inger Juermuers Højde gav Anledning til en Vittighed, som gik Sognet rundt. Paa Bukdal Mark boede en Smed Larsen, hvis Kone, en Præstedatter fra Haderup, en Føns, gerne vilde vide, hvad der foregik i Sognet. Jeg havde en Broder, en Jurist, som en Sommer var hjemme i Ferien. Da han en Dag paa Vej til Præstegaarden kommer forbi Madam Larsen, spurgte hun, ham selvfølgelig, om han vidste noget. Jo, sagde han, det har De hørt det, Madam Larsen, at Laurids »Jormormand« ikke vil have sin Kone længere. Ih, Gud forbarme sig, ih, Gud forbarme sig, det siger De ikke. Ja, jeg kan godt tænke mig det, ja, det kan jeg ved Gud. Om Eftermiddagen kommer Sognefogeden, Morten Toft forbi. Madam Larsen ud til ham. Ih, Gud forbarme sig, har De hørt det, Morten Toft, at Laurids »Jormormand« ikke vil have sin Kone længere. Tho — hun er da osse laang nok, sagde Morten Toft lunt og gik videre uden at ænse Madam Larsens Tilraab.

Da Taterne kom til Sognet.

Det var Varslægten (som Kisum Rak-

